

УДК 621.314.26

СТЕНД ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТИРИСТОРНОГО ПЕРЕТВОРЮВАЧА ПОСТІЙНОЇ НАПРУГИ

Студент О. О. Азаров, гр. МГМЕ-18

Науковий керівник проф. О. О. Шавьолкін

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою роботи є розробка та виготовлення універсального лабораторного стенда для дослідження тиристорного перетворювача змінної напруги з мікропроцесорною системою керування.

Завданням є розробка структури стенда тиристорного перетворювача постійної напруги за різних схем випрямлення і навантаження, розрахунок силових кіл, розробка системи керування перетворювача.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є електромагнітні процеси в колах тиристорного перетворювача. Предметом дослідження є силові кола та система керування тиристорним перетворювачем.

Методи та засоби дослідження. Методи теорії електричних та електронних кіл, основним засобом є експериментальні дослідження.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Можливість дослідження одно- та трифазних схем випрямлення з фазовим і ШІМ керуванням. Практичним значенням є створення лабораторного стенду тиристорного перетворювача для використання в курсі енергетична електроніка.

Результати дослідження

Стенд призначений для дослідження роботи однофазних та трифазних схем тиристорного перетворювача (ТП) за різними навантаженнями. За цього розглядається можливість дослідження однофазної мостової, трифазної нульової і трифазної мостової схеми випрямлення.

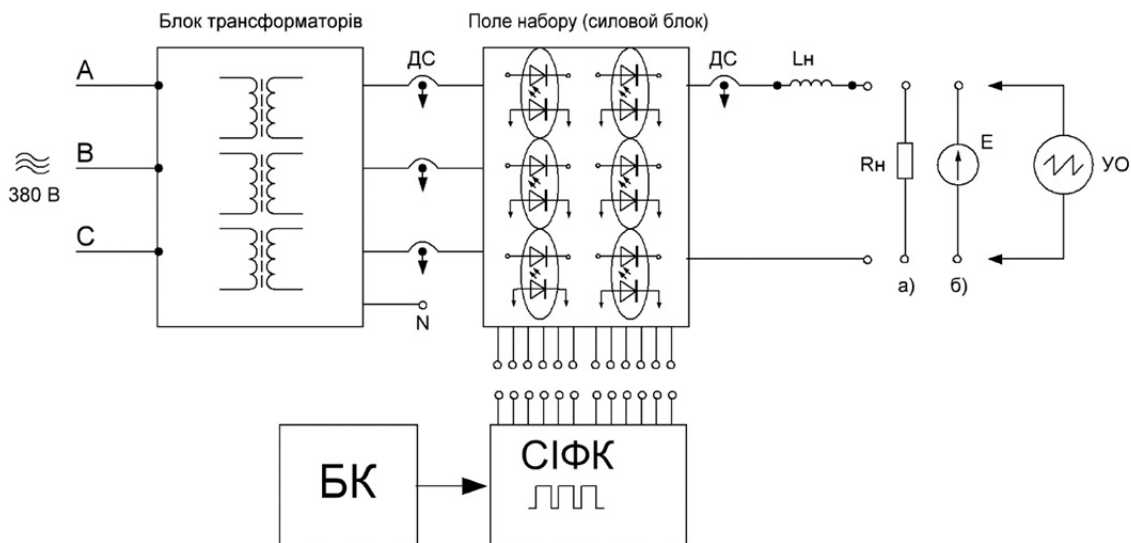

Рис.1 Структурна схема стенду

Передбачено дослідження роботи схеми у випрямному режимі на активне (R_H), активно-індуктивне (R_H, L_H) навантаження та проти - ЕРС (E). Також здійснюється

дослідження роботи ТП у інверторному режимі з використанням ізолюваного джерела постійного струму.

Структура лабораторного стенду для дослідження ТП містить трифазний блок трансформаторів, що забезпечує живлення силових кіл та допоміжних джерел живлення.

Силовий блок виконано на шести тиристорах у вигляді наборного поля, що дозволяє збирати і досліджувати різні схеми випрямлення. Використано оптотиристри, що спрощує реалізацію гальванічного розв'язання силових кіл і кіл керування. Кола керування підключені до системи керування стаціонарно. Згідно розрахунку обрано тиристри типу ТО-10-4.

Схема передбачає використання активного навантаження (реостат), згладжувальний дросель (L_H). Також використовується ізолюване джерело постійного струму (Е). Для вимірювання струмів передбачено датчики струму (ДС). Для візуального спостереження сигналів у схемі використовується двоканальний цифровий осцилограф ЕО, що підключається до відповідних затискачів схеми.

Керування тиристорами здійснюється системою імпульсно-фазового керування (СІФК), що формує імпульси керування, фаза яких відносно точок природної комутації регулюється в межах $\alpha=0 - 180^\circ$. Виконується СІФК на мікроконтролері типу *arduino*, вихідний порт якого забезпечує можливість безпосереднього підключення світлодіодів оптотиристорів. Має три канали згідно трьом фазам напруги мережі. Кожний канал керує двома тиристорами, один з яких працює за позитивної напруги мережі, другий за негативної.

Напруга синхронізації за фазами мережі (u_a, u_b, u_c) знімається з ізолюваних обмоток трансформатору і подається до трьох входів аналогово-цифрового перетворювача (АЦП). Також на аналоговий вхід подається напруга керування ТП u_K , яка визначає середнє значення вихідної напруги перетворювача U_d .

Згідно u_a формуються дві послідовності імпульсів, що відповідають позитивній Р і негативній полярності N, а також імпульси S у моменти часу, коли u_a змінює полярність. Згідно сигналу S запускається лічильник, який скидається наступним імпульсом і знов починає рахувати. Зміст лічильника $u_{Л}$ порівнюється з напругою $u_{KI}=(u_K+ u_{3M})$,

де u_{3M} – напруга зміщення, що за потреби встановлює початкове значення напруги ТП згідно потрібній характеристиці $\alpha=f(u_K)$.

За умови $u_{KI} \leq u_{Л}$ формується імпульс Im тривалістю $\pi-\alpha$.

Надалі здійснюється розподіл імпульсів згідно полярності u_a :

$$Im_P = Im \wedge P \wedge B, \quad Im_N = Im \wedge N \wedge B,$$

де B – сигнал блокування імпульсів у разі спрацьовування захисту.

Імпульси Im_P та Im_N надходять до вихідного порту мікроконтролера і подаються на відповідні тиристри.

В процесі лабораторної роботи передбачається зняття регульовальної $U_d(\alpha)$ та зовнішньої $U_d(I_d)$ характеристик ТП. Значення кута α визначає мікроконтролер, середні значення струму та напруги визначаються приладами магнітоелектричної системи.

Висновок. Розроблена структура лабораторного стенду ТП, включаючи кола керування та вимірювання. Розроблена блок-схема СІФК, що реалізує вертикальний принцип керування на мікроконтролері типу *arduino*. Надалі передбачається розробка замкненої системи керування ТП.

Ключові слова. Тиристорний перетворювач, випрямний режим, режим інвертору веденого мережею, система імпульсно-фазового керування, оптотиристор, мікроконтролер.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шавьолкін О. О. Силові напівпровідникові перетворювачі енергії : навч. посібник / О. О. Шавьолкін ; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 403 с.

2. Гончаров Ю.П. Перетворювальна техніка : підр. Ч.2 / Ю. П. Гончаров, О. В. Будьонний, В. Г. Морозов та ін. – Х.: Фоліо, 2000. - 360 с.